35 cm dydžio): trys vienas šalia kito pilkapio Š krašte, vienas kiek atokiau nuo jų, kiti pavieniai P ir PV sampilo krašte. Prie vainiko priskirtinos ir tamsios pilkos dėmės, likusios išrinkus akmenis. Jos išryškėjo šalia vainiko akmenų pilkapio pagrindo ar smėlio fone. Iš viso fiksuota 14 ovalo formos dėmių (10x 20 – 20x25 cm dydžio).

Pilkapio sampilą supo trys ovalo formos duobės (3x2, 4x3 ir 3,5x2,5 m dydžio, 50, 53 ir 46 cm gylio). Duobės supo pilkapio sampilą iš ŠV, R, P pusių. Pjūvyje duobės pusapvalės formos, nuožulniomis sienelėmis, jose rasta pavienių akmenų. ŠV duobėje 20–30 cm gylyje gulėjo vieno puodo šukės. Puodas lipdytas, lygiu paviršiumi, plačia anga ir siauru dugnu, su ryškiai išskirta briauna.

Pilkapio centrinėje dalyje po pagrindu surastas *griautinis kapas*. Kapo duobės kontūrai stačiakampio užapvalintais kampais formos, 2,5x1,5 m dydžio, orientuoti V–R kryptimi (267°). Duobės kraštai statūs, dugnas lygus. Duobės V gale 50 cm žemiau pagrindo rasta kaukolė. Mirusysis buvo palaidotas galva į V. Kaukolė gulėjo pavirtusi ant kairio šono veidine dalimi į P, dešinė kaukolės pusė sunykusi. Šalia kaukolės, kiek atokiau rastos apversto apatinio žandikaulio liekanos. Duobės R gale aptikti kojų kaulų fragmentai. Prie P sienelės ne savo vietoje įstrižai kapo duobei surastos dešinės rankos kaulo liekanos.

Visos kapo įkapės koncentravosi šalia kaukolės. Virš apatinio žandikaulio aptiktas žalvarinis įvijinis 1,9 apvijos žiedelis, prie viršutinio žandikaulio dantų gulėjo sidabrinė įvija, kita įvija ir keturi stiklo karoliai rasti tarp žandikaulių. Du karoliai buvo mėlynos spalvos kubo ir stačiakampio gretasienio nukirstais kampais formos, kiti du – žalios-elektrinės spalvos pailgo stačiakampio gretasienio formos.

Kape palaidota mergaitė. Atrodo, kapas buvo išplėštas. Pilkapis datuotinas IV–V a.

PAŠEKŠČIAI BARROW CEMETERY

In 2005 in the Pašekščiai barrow cemetery (Molėtai district) the barrow 10(7) being damaged by the road was excavated. 111 m^2 were investigated in total. The barrow had 5 m in diameter and was 0.28 m high. It had a stone circle and three pits around. Under the barrow, at the depth of 0.65 m an inhumation was discovered. It was a girl buried her head orientated W with a necklace of glass beads and a necklace made of silver spirals and a bronze spiral ring. The burial had been robbed out. The barrow was datable to the 4th – 5th century.

LIŪLINĖS PILKAPYNAS III

Vida KLIAUGAITĖ

2005 m. vykdyti archeologiniai tyrinėjimai Liūlinės pilkapyne III (Švenčionių r., A 1085P), esančiame 100 m į PR nuo Vilniaus–Turmanto geležinkelio, į R nuo Švenčionėlių–Sarių kelio, Švenčionėlių miškų urėdijos Žeimenos girininkijos Rinkūnų miške, 135 kvartalo ŠV dalyje. Iš ŠR pusės jis ribojamas Švenčionėlių–Sarių kelio, o iš V – šiuo metu jau išmontuotos aukštos įtampos elektros perdavimo linijos proskynos. Prie Liūlinės kaimo yra 4 pilkapių grupės. Jas žvalgė LII (1971 m.), MMT (1979 ir 1987 m.) ir KPC

(1991 m.) ekspedicijos. Žvalgant Liūlinės pilkapyną III 1991 m. nustatyta, kad jame yra 2 pilkapiai, tačiau į P nuo jų, palei kelią aptikta apie 25 m ilgio sustumto grunto krūva vizualiai primena 2 apardytų pilkapių sampilus. 2005 m. buvo ištirti šių dviejų pilkapių sampilai. Pirmasis iš jų pasirodė tesąs tik kelio ruože sunkiąja technika stumdant gruntą suformuota kalvelė.

Pilkapis 2, esantis į Š nuo „pilkapio" 1, apardytas tiesiant ir rekonstruojant kelią – pilkapio V kraštas nukastas. Išlikusi apie 6–7 m skersmens ir iki 1,15 m aukščio sampilo dalis. Griovių aplink pilkapį nematyti. Pilkapio sampilas, kurį sudarė šviesus geltonas, vietomis peleningas smėlis, fiksuotas maždaug 75–80 cm gylyje, nes virš jo buvo sustumto pilko-geltono smėlio sluoksnis. Išlikęs sampilo sluoksnis buvo iki 50–70 cm storio. Centrinėje pilkapio dalyje, sampilo smėlyje, 76 cm gylyje išryškėjo apie 3 m ilgio ir 1 m pločio peleningas-degėsingas kontūras – seno perkasimo pėdsakai. Giliau šis perkasimas buvo jau tik 1x1 m dydžio. Perkasime aptikta pavienių nedidelių akmenų (vidutinis skersmuo apie 14–16 cm), gausesnių degėsių sankaupų. Giliau perkasimo dėmė šviesėjo, sunkiai išsiskyrė iš aplinkinio sampilo smėlio. Joje 1,02 m gylyje aptikta geležinio peilio dalis, o 20 cm giliau – nedidelis žmogaus ilgiojo kaulo fragmentas.

1,2–1,25 m gylyje atidengtas pilkapio pagrindas – iki 15–16 cm storio degėsinio smėlio sluoksnis. Jis išplitęs maždaug 7x8 m plote. Pilkapio pagrindą „rėmino" 24 nedidelių dėmelių ratas. Dėmes sudarė šiek tiek tamsesnis nei pagrindo degėsingas smėlis, jos netaisyklingo apskritimo formos, 25–35 cm skersmens. Pjūviuose jų kontūras neryškus, netaisyklingo puslankio formos, buvo iki 6–10 cm gylio. Dėmės išsidėsčiusios palei pilkapio pagrindo perimetrą Š, R ir PR pusėse. Su kuo sieti šias dėmes, neaišku.

Pilkapio centrinėje dalyje tamsiame pagrindo smėlyje šviesesniu užpildu išryškėjo dviejų kapų kontūrai. Jų aiškesnė forma fiksuota nukasus pagrindą, įžemyje. *Kapo 1* kontūras fiksuotas 1,48 m gylyje. Jo duobė netaisyklingo keturkampio užapvalintais kampais formos, 1,5 m ilgio ir 90–95 cm pločio. Kasant gilyn, duobė nežymiai siaurėjo. Dugne jos skersmuo buvo 1,4x0,8 m. Duobė užpildyta pilkšvu-balkšvu smėliu su peleningomis ir degėsingomis dėmelėmis. Kapo dugne 2,19–2,2 m gylyje aptiktos kaulų liekanos ir įkapės: karolių apvara iš gintaro ir emalio karolių bei žalvarinių ir balto metalo įvijų, 15 cm žemiau apvaros aptikta žalvarinė deformuota apyrankė, o 10 cm į kairįjį mirusiojo šoną – balto metalo dirbinys (apyrankė ar segė?), sutrūkęs į 7 dalis. Prie karolių rasta kaukolės, o žalvarinėje apyrankėje – ilgųjų kaulų liekanų. Pagal įkapių ir kaulų išsidėstymą mirusysis buvo palaidotas galva į ŠV (295°). Osteologinės analizės duomenimis, kape buvo palaidotas 0,5–1 m. amžiaus kūdikis.

Šalia kapo 1 1,43–1,48 m gylyje fiksuotas *kapas 2*. Kapo duobė netaisyklingo ovalo formos, jos V kraštas nukastas rekonstruojant kelią. Išlikęs duobės ilgis – 3,15 m, plotis – 2,3 m. Duobės užpildas toks pat kaip ir kapo 1, tik duobės centrinėje dalyje aptikta pavienių akmenų. Preparuojant kapą jo duobės centrinėje dalyje visąlaik buvo matyti nežymiai tamsesnis kontūras – perkasimas. Jo ribose aptikta be tvarkos sumestų nedidelių akmenų (nuo 7 iki 15 cm skersmens, 2,05–2,33 m gylyje). Tai rodė, kad kapas yra išgrobstytas. 2,34–2,35 m gylyje aptikti 3 gintaro karoliai. Jie buvo išmėtyti įvairiose duobės vietose 18–20 cm atstumu vienas nuo kito. 28 cm

giliau aptiktas geležinio surūdijusio dirbinio fragmentas. Greičiausiai šiam kapui priklausė ir aukščiau perkasime atsitiktinai rastas peilis. Kapo V pusėje 2,47 m gylyje aptikta kaukolė. Pagal jos padėtį mirusysis turėjo būti palaidotas galva į V (apie 280°). Osteologinės analizės duomenimis, kape buvo palaidotas 20–30 m. amžiaus vyras.

Pilkapyje neužfiksuota ištisinio akmenų vainiko. Akmenų aptikta tik sampilo PR pakraštyje – tai buvo apie 3x2 m skersmens plotą užimanti akmenų sankaupa be aiškesnės konstrukcijos, kurią sudarė nuo 9 iki 40 cm skersmens nedideli lauko rieduliai. Akmenys buvo 1,07–1,53 m gylyje. Tarp akmenų, įžemyje, 1,3 m gylyje fiksuoti 3 netaisyklingos formos 28x17, 25x20 ir 26x22 cm skersmens duobučių kontūrai. Pjūviuose duobutės puslankio formos, plokščiadugnės ir trikampio formos, 6–10 cm gylio, užpildytos tamsiai pilku degėsiniu smėliu.

Išlikusią pilkapio sampilo dalį supo 3 pailgos duobės. Jų kontūrai fiksuoti 1,47–1,83 m gylyje, o dugnas – 2,17–2,61 m gylyje. Duobės 1,6, 1,8 ir 2,2 m pločio. Ilgis aiškus tik PR duobės – 6,8 m. Kitų dviejų duobių V kraštai nukasti rekonstruojant kelią. Jų išlikę ilgiai: Š – 9 m, PV – 3 m. Duobės pjūvyje netaisyklingo puslankio formos, užpildytos įvairaus intensyvumo degėsingu smėliu su šviesaus smėlio „liežuviais" nuo sampilo pusės ar tiesiog pilku smėliu. Visose duobėse, įvairiose jų užpildo vietose aptikta akmenų, greičiausiai nuslinkusių nuo sampilo kraštų. Pagal konstrukciją, laidoseną ir įkapes pilkapis datuotinas V a.

LIŪLINĖ BARROW CEMETERY 3

In 2005 in the Liūlinė barrow cemetery 3 (Švenčionys district) a barrow damaged during road construction and reconstruction works was investigated. The barrow mound had 6 to 7 m in diameter and was surrounded by oblong pits. Along the pits the mound was surrounded with stones, most of which later drifted into the pits. In the centre of the barrow under the mound in a deep pit 2 individuals – a male and an infant – were buried. The male burial had been robbed out. It contained only 3 amber beads, a knife and an unidentified item fragment. The infant burial contained amber and enamel beads, a necklace made of bronze and white metal spirals, a bronze bracelet and an unidentified white metal item (a fibula or a bracelet). According to its structure, type of the burials and burial items the barrow was datable to the 5th century.

ATMAINŲ (DARSŪNIŠKIO) PILKAPYNAS

Rimantas KRAUJALIS

2005 m. buvo tęsiami Atmainų (Darsūniškio) pilkapyno (Kaišiadorių r.) archeologiniai tyrinėjimai. 2002–2004 m. šiame pilkapyne buvo ištirti septyni pilkapiai (pilkapiai 1–7), stipriai apardyti kvartalinės linijos (žr. *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 68–69; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 89–90; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 78–79).

2005 m. pilkapyne buvo ištirti dar du ariant kvartalinę liniją apardyti pilkapiai (pilkapiai 8 ir 9).

Pilkapis 8. Ariant kvartalinę liniją labiau-